

BIBLIOGRAFIA

Joan DOMÈNECH I MONER: *Beget i la seva rogalia*, Barcelona 1987, 359 p.— Recull amb molta informació, abastant temes variats (prehistòria, història, geografia, art, etc.); i, també, naturalment, dades sobre la nostra temàtica onomàstica. Amb tot, l'autor ha de reconèixer que el seu intent s'ha limitat a «sintetitzar», partint de bibliografia impresa (uns 75 títols, molt desiguals i dispersos), i amb aportacions personals relativament minses (salvant, això sí, el coneixement personal de l'objecte tractat: el terme de Beget [escrit *Baget* des del s. XIII fins al s. XX]). No ha aprofitat cap de les fonts inèdites manuscrites prou abundoses; i faria un gran servei si es decidís a enfrontar-se amb aquest material per a un segon llibre més meritori que el present.— Anotem (p. 15-16) el sentit de «garrotxa», genèric esdevingut NP; els límits de la «comarca» (p. 18); llista de coves i balms o tutes (p. 24: p. ex.: Tuta de les Caticscles, T. dels Trigassos, T. dels Maimons, T. d'Escaladui, Cova de les Arçoles, etc.); mateix tema p. 52 i sqq.; torrents (p. 31); antigues cases i fites de Rocabrúna (p. 38-39: Les Riques Queres); La Guàrdia, Guardiola, i La Gordionella (p. 49-50); cases del poble (p. 125); masos de Pera i de Salarça («Arcia», «ipsa Arza» al s. X; p. 175-176); una vintena de malnoms de cases (p. 277), nomarrots (p. 306-307); i molts altres topònims çà i lla: Bellistil (Bac i Torrent de), Bestracà (pronunciat Mestracà), Prat de Bolacell, Serrat de Bocadús, Clotic (genèric i NP), Resclusanys, Ricolta, Puig de Rocaquixol; etc. (amb alguna especulació etimològica, no pas sempre encertada). Creu que les masies amb nom introduït per «Can» o «Cal» són posteriors a la sentència de Guadalupe (?). Modernitza o normalitza de vegades els noms locals; de vegades anota la pronúncia real («Xoroia» / Molí d'En Sorolla). En una prou llarga llista de dialectalismes (pp. 262-271) inclou mots de la llengua comuna. Característiques de la parla local (pp. 274-277).— D'entre les nombroses il·lustracions, un croquis-mapa elemental de Beget (Baget) i rodal (pp. 64-65).

COLLEGATS. *Anuari del Centre d'Estudis del Pallars*, 3, 1989 (impr. a Lleida): molt variat i interessant, com sempre. Subratllem (a part el pròleg de Jordi MIR): les 520 unitats onomàstiques (o sia topònims, antropònims i antropotopònims) presentats en el treball de Manuel GIMENO LLARDÉN (p. 203-213), *Noms de casa, renoms i toponímia de La Pobla de Segur i els seus agregats Montsor, Sant Joan de Vinyafrescal i Puimanyons*, que constitueixen una bona contribució; encara que no sigui modèlica pot servir de fonament a una segona etapa més exigent. En el cas present trobem a mancar, no solament la més mínima recerca d'arxiu, mes encara un mapa o croquis situacional; absència de notacions fonètiques (no sabem si els noms enumerats han estat objecte de manipulacions: «correccions» (?), modernitzacions); dubtes constants sobre l'ús o no de l'article... En una introducció a l'article, Albert MANENT en subratlla tan-

mateix la utilitat (esforç que és un «primer tast»), i suggereix l'estudi posterior i més pregon d'alguns noms, com Lo Ruïnal, Vallcarga, etc. Efectivament, com diu el presentador, el terme és molt ric, i són nombrosos els noms que mereixen examen: Cal Xalaca, Cal Xangre, La Gorga de Cassigalló (o Casigalló: l'autor emprà les dues grafies), Les Engrases, Pedrúcula, Faldara, Sant Pou, Torrobeu, Escurriades, Co-mursí (= Coma Ursí?), Escarells, Pla d'Ausala, Gasator, Curna, Gomosí, Capsor; i molts més —per raons diferents (etimologies, dialectologia, fonètica, etc.).— En el mateix número, hem anotat problemes de toponímia (entre d'altres) en el documentat treball de Pere GALLÉS COLERA, *L'evolució territorial del municipi de Tremp* (annexions, enclavaments; i no solament a Tremp; p. 59-99, amb molt de material gràfic); i aportacions antroponímiques i toponímiques en tres altres articles: *Ordinacions municipals d'Esterrí d'Àneu* (per Xavier CATALÀ TICÓ i Ferran RELLA FORO, p. 149-160; són del 1751); *Guia-inventari de l'Arxiu Històric de les Valls d'Àneu. Secció: Arxiu Municipal d'Esterrí d'Àneu* (per diferents autors; p. 191-202; especialment l'inventari dels pergamins: 23 de 1517 a 1650); i *Els Pobles del Pallars a la cartografia dels segles XVII i XVIII*, per Jordi MIR i Roger MIR i BÒRIA (p. 215-238; on excel·leixen les notes i observacions dels autors sobre grafies, etc. dels topònims, vigents o pretèrits). Aprofitarem el material onomàstic (antroponímic i toponímic) d'aquests tres darrers articles per a algunes de les nostres notes complementàries que inserim, quan podem, entre els treballs principals que publiquem.

MASIES DEL PRAT (...): magnífica publicació, editada per l'Ajuntament d'El Prat de Llobregat i patrocinada per altres institucions i empreses; amb excel·lents —com sempre— fotografies de COLITA; 142 p. en gran format (30 x 30 cm.). Comentaris artístics, històrics, lingüístics, etc., per Lluís TEJEDOR, Marta PESSARRODONA, Ignasi RIERA, Desideri DIEZ, Margarida GÓMEZ i Imma FABRÓ (amb resums al final, en castellà —oficial a l'Estat espanyol; anglès —oficial a Gibraltar; i no en francès, oficial a Perpinyà); El Prat 1989, sense peu d'impremta.— Censades (i fotografiades, en part) unes 170 masies, amb el nom actual i l'antic —quan se sap o n'hi havia; mapa del terme (p. 109) amb la situació de 75 masies o antigues masies. Llibre quasi de bibliòfil: els nostres lectors haurien agraït un desenvolupament del paràgraf «El nom de les masies», pp. 45-46. L'inventari no deixa de ser força interessant.

Carles DOMINGO: *Els accidents geogràfics*: Ja hem comentat moltes vegades el valor d'aquesta contribució a la revista «Escola Catalana». En el número 269 (juny 1990) continua el capítol sobre les roques, amb «esquei», «esquerda» i derivats; «greny», «rascler», «llisa», «llisera», etc.

Pere VIÑALS CORMAND: *Estudi del nom propi a la rondallística tradicional*: molt breu (pp. 5-6) però molt densa presentació del tema, amb estadístiques i llistes —en el mateix número 269 d'«Escola Catalana»: topònims, antropònims (especialment hipocòrístics, i renoms amb classificació semàntica), després d'haver consultat sis reculls de rondalles —del 1905 al 1981—; excloent-ne però (perquè?) les mallorquines i valencianes...

M. ARIZA, K. B. HARDER, E. MOREU-REY: *Bibliography. Hispanic*, in «Onoma», vol. 29 (1987-89), 1-3, pp. 276-284.— Com des de fa molts anys, aquesta revista de bibliografia internacional d'Onomàstica, publicada per la Universitat de Lovaina (Leuven), Centre Internacional d'Onomàstica, recull les dades de les principals publicacions sobre el tema. En aquest cas, del 1987 al 1989, en castellà i català (el portuguès, excep-

cionalment ha estat exclòs per raons tècniques). En tot: 170 entrades, de les quals 93 corresponen a articles principals publicats en el nostre Butlletí «Societat d'Onomàstica», i 26 a altres articles o llibres els autors dels quals són membres de la nostra Societat.

Antoni ORDINES GARAU, Antònia ORDINES VAQUER: *Palma: Actualitat onomàstica. Apunts per a un estudi antroponímic*, in «El Mirall», 36 (abril 1990) p. 19-21.— Estudi realitzat sobre naixements a Palma el 1987 (mostreig només, no totalitat de l'univers): 1172 prenomes recollits (627 masc. i 545 fem.), que donen 229 prenomes masculins diferents i 209 prenomes femenins diferents. Els més populars aleshores són (segons aquest mostreig): Daniel, Alejandro, Javier, Carlos, Miguel, David entre els primers; i Marta, Laura, Marina, Cristina, Maria del Mar entre els segons. (Si s'afegissin els compostos de Maria amb Maria sol, aquest prenom, de molt, ocuparia el primer lloc dels femenins: 13%).— Els autors completen els resultats amb interessants consideracions, entre les quals no manca la que es refereix als prenomes més estranys o poc comuns.

Miquel FERRÀ MARTORELL: *Interrogants sobre els topònims i llinatges catalans del Penyal de Gibraltar*, en el mateix número d'«El Mirall» (abril 1990), p. 42-43.— Enumera cognoms catalans; i creu que és «un enigma» el fet de la presència del topònim «Bahía de los Catalanes». No ha llegit la nostra nota «Un topònim mal interpretat: Els Catalans» (nº XXV, set. 1986, p. 12).

Cosme AGUILÓ: *Dos glossats sobre l'illa des Vedrà. Notes a l'entorn de la seva toponímia*. In «El Mirall», 34, gener 1990, p. 71-74.— Transcripció dels dos «glossats» i comentaris lingüístics, en el text o, més precisament, en les notes —molt denses i documentades. Aquí també (com E. RIBAS MARI, nostre XXXVIII) rebutja l'ètim «vitrum», o derivat, per Es Vedrà; amb moltes altres útils indicacions.

MISCEL·LÀNIA JOAN FUSTER. *Estudis de Llengua i Literatura a cura d'Antoni Ferrando i d'Albert G. Hauf*, Montserrat, I i II.— En el segon volum (1990, 436 p., hem remarcat —per les nostres temàtiques— les contribucions següents: Isabel TURULL, *La relació de Salvador Espriu amb el món i la mitologia clàssics (...)*, pp. 256-269 (recerca sobre la tria per l'Espriu dels seus personatges i —naturalment— de llurs noms); Enrique A. LLOBREGAT, *Hemeroscopium: un fals topònim*, pp. 363-370 (partint de les fonts clàssiques, demostra que «el nom de la ciutat de Dènia en l'antiguitat era Dianium i que Hemeroscopium és un nom comú, una talaia diürna (...»); A. Emma SOPENA BALORDI, *Hipocorístics antroponímicos: derivaciones expresivo-afectivos de nombres de pila y fenómenos de transformación*, pp. 431-437 (presenta tipologies i estadístiques tretes d'un corpus de 647 hipocorístics recollits en 5 pobles valencians, en famílies de parla valenciana o castellana (no s'especifica: una majoria sembla castellana; els pobles són Beniatjar, La Pobra de Farnals, Albaida, Agullent probablement —no consta el nom del cinquè poble); seria instructiu de comparar els exemples aquí oferts amb els que enumera E. Moreu-Rey en la segona part de la seva «Toponímia urbana i onomàstica varia», Palma 1974 (Raixa), pp. 75-116).

Ferran JOVÉ i HORTONEDA: *Història i Onomàstica de Riudecols i dels seus agregats, Les Irles i Les Voltes*, Reus 1990, 213 p.— Hem pogut consultar ja el primer volum (I) d'aquest important treball —dedicat, seguint literalment el títol, a la «Història»; i ja hi reconeixem les qualitats de l'autor (demostrades, ni cal recordar-ho, en el seu ex-

cel·lent recull toponímic de Les Borges del Camp). Esperem amb impaciència de poder consultar el volum segon, dedicat a l'Onomàstica; en el present hi trobem tanmateix alguna breu incursió (com, per ex., p. 138, una llista de masos del 1646); sense comptar que també és fecunda la consulta del pròleg de Ramon Amigó, la Introducció de l'autor (sobre metodologia, llengua, etc.), la Bibliografia, i les disquisicions sobre l'etimologia de «Riudecols», que no podrà ser afirmada si no podem basar-nos [no és el cas fins ara] sobre documentació antiga de la família Riudecols («de Caulibus» = de Caulès, o sia de Caldes...).— Ben aviat el volum II!

Ana LABARTA, *La Onomàstica de los Moriscos valencianos*, Madrid (CSIC) 1987, 255 p.— Es tracta amb tota seguretat, ara per ara, de l'obra de referència absolutament obligada sobre el tema: per clara, completa i documentada. La sola enumeració dels seus principals capítols basta per a fonamentar la nostra valoració: l'ús dels noms musulmans segons les zones; els noms femenins (tipologia, hipocorístics, història, llista —158 noms o formes diferents, i localització, estudi posterior dels principals: Aixà, Fàtima, Mariam, etc.); els noms masculins (tipologia, hipocorístics, llistat —328 noms i formes diferents, i estudi posterior dels principals, estadístiques); els noms cristians (femenins, masculins, segons zones i diacronia; llistes —a València entre els femenins sobresurten Àngela, Maria, Sperança—; comparacions amb els noms de les cristianes; id. per als masculins —principals: Juan, Míguel, Francisco—). Tota la segona part del llibre és dedicada a l'estudi exhaustiu dels sobrenoms i malnoms (origen, semàntica, etc.); completada per un considerable llistat de més de 3.000 sobrenoms i malnoms localitzats.— Notes, Bibliografia (Ms. i impr.), mapes.

Lluís F. BERNABÉ, Míkel DE EPALZA: *Els moriscos valencians a l'exili després de l'expulsió del 1609*, in «Afers» 7, 1988-1989, p. 207-214.— Molt breu examen de les tristes conseqüències de l'expulsió. Sense tractar per res el tema antroponímic, però amb una bibliografia al dia que conté algun títol recent, i no esmentat en l'obra d'Ana Labarta, supra.

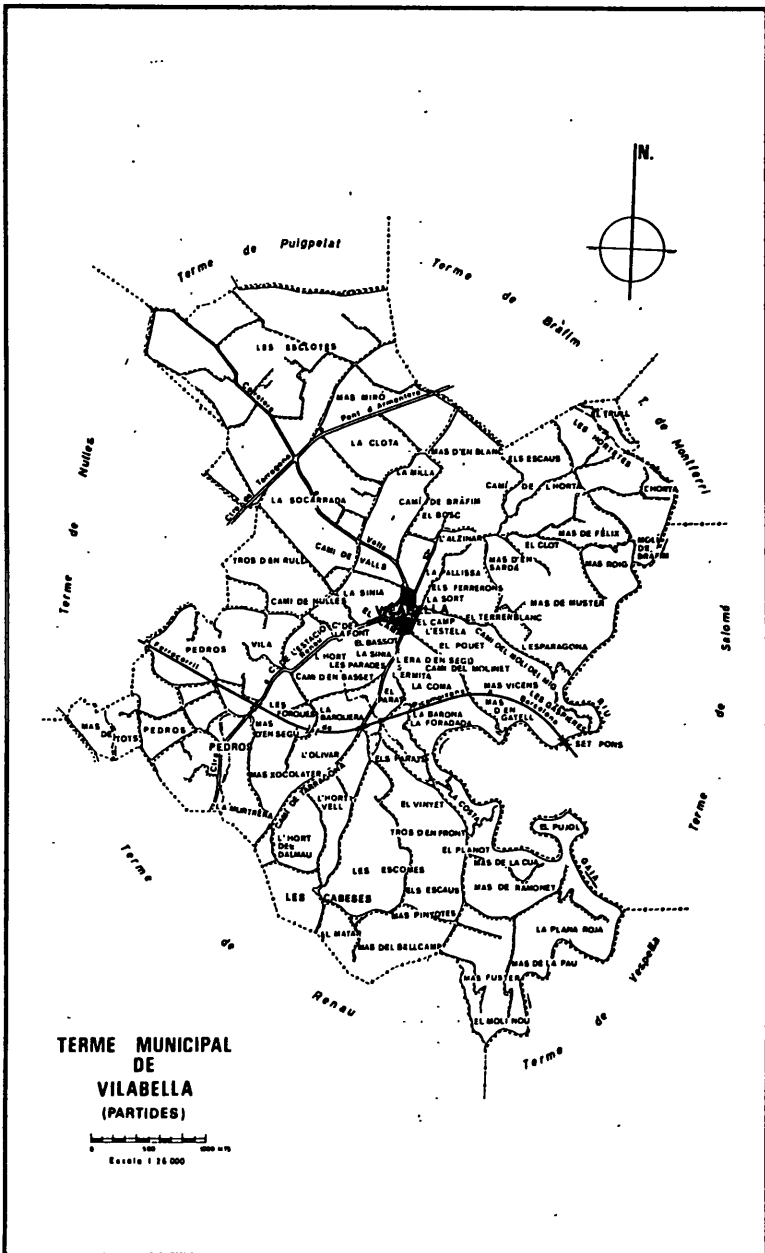
M. DE EPALZA, E. A. LLOBREGAT, et al.: *Baños árabes en el País Valenciano*, València (Generalitat valenciana, Conselleria de Cultura) 1989, 157 p., amb moltes il·lustracions en el text.— Sense comptar que és un llibre bell i ben fet, la visió global d'aquestes construccions, i les monografies completes (història, art, etc.) de les principals —no únicament valencianes: Alacant, Alzira, Dènia, Elx, València, Xàtiva; però també detalls de les de Girona, Besalú, Tortosa, etc.— no pot evitar al·lusions importants a l'Onomàstica (toponímia urbana —passim—, antropònims (per ex. dels arrendadors del s. XIV al XVI, p. 148) etc. Interessants documents transcrits, en llatí o en valencià (els referents a Xàtiva, per Marià GONZÁLEZ BALDOVÍ, dels ss. XIII al XVI).

Simon SEROR: *Les noms des Juifs de France au Moyen-âge*, Paris (CNRS) 1989 (= 1990), 337 p.— Es tracta de l'obra magna d'un dels millors coneixedors del tema. Amb una bibliografia quasi completa, índexs (general, i una versió en caràcters hebraïcs). Després de la Introducció (metodològica, i examen de la proporció de Jueus que portaven nom cristià), el cos de l'obra constitueix un veritable diccionari on cada nom (més de 1.500 sense comptar centenars de variants) és examinat en les seves diferents variants, localitzades, documentades i datades, explicant-ne l'origen, i amb més observacions quan calen. Presenta un gran interès per a nosaltres perquè l'autor considera França (límit del seu treball) dintre les fronteres actuals: o sia que ofereix un gran

nombre de Jueus provençals, occitans, gascons, i, naturalment, catalans (rossellonesos sobretot, però també barcelonins, valencians, etc.): Abram, Alamany, Alfrangí, Alzena (fem.), Angevina (fem.), Amfós, Argota (fem.), Asmies, Assan (o Assau?), Astruc, Barbes, Bardalai, Bellam, Bellshom, Benvenist, Blanca (fem.), Bonafós, Bonamic, Bonanasc, Bonanat, Bonastruc, Bonastruga (fem.), Bondia, Boneta (fem.), Bonfat, Bonjorn, Bonsenior, Borzesa (fem.), Botina (fem.), Cabra, Cabrit, Calasana (? , fem.), Calot, Cap, Caracosa, Català, Clara (fem.), Cohen, Cohta (?), Colònia (fem.), Comprat, Covinent, Cortal (Dez), Cresques, Deulecrega; Etc., etc.— De vegades (molt rarament) no compartim l'opinió de l'autor sobre l'origen de qualque nom.

Jaume AGUADÉ I SORDÉ: *Vilabella. Història i vida d'un poble*, Valls (Inst. d'Ests. Val·lencs) 1990, 355 p.— El lector interessat per l'Onomàstica trobarà gairebé tanta informació com l'historiador, el geògraf o el sociòleg en aquest treball, resultat d'investigacions serioses i probablement llargues, sobre arxius nombrosos, fonts impreses, i enquestes orals. Des dels noms dels vents (p. 29), als noms de les partides i camins (p. 29-34: La Milla, Els Escaus, L'Esparegona, El Matà o Matar (de «mata»), Les Escomes, el Mas de Nincles, Les Esclotes, etc. etc.), camps i eres, i orografia (p. 34-37), conreus (Lo Figuerall, Lo Ordiar, Els Parats, etc.), boscos i garrigars (p. 39: La Bardassota, etc.), els masos i molins (p. 39-40), topònims evocant la fauna (p. 40: L'Altrera, deformació d'Oltrera, Les Guespeeres o Guespieres —de guespes o vespes), les fonts (p. 40-41), i altres (p. 41: L'Escofeta —«segurament porta aquest nom per ésser un lloc bastant calent»...); abundosa toponímia urbana: noms de carrers (p. 56, 129 —canvis esdevinguts—, i sobre tot pp. 155 a 195 —carrer per carrer, descripció del poble; i els voltants, pp. 199-207, amb masos pretèrits [però perquè transforma «Pié» en «Pier»?]. No queda menystinguda tampoc l'antroponímia: p. 47 i sqq. els fogatges —del s. XVI (hauria estat més prudent de consultar el document original a l'ACA); del 1569 (ja estudiat anteriorment per l'autor; i valuós especialment per als noms dels immigrants occitans —Bartra, Creus, Fita, Gibert, etc. i llocs d'origen (amb cacografies), o el de 1576 (p. 51-53, amb els caps de casa del poble i els de Les Cabeces, El Pedrós, i Los Masos.— Remarquem encara unes notes sobre l'etimologia del nom del poble (p. 79: ve de Vila d'«Abella», segons documents del s. XI); uns excel·lents mapes —obra de Jaume AGUADÉ I AGUADÉ: del poble antic, de l'actual, de la situació de capelles votives, del terme (3: dels polígons, de les partides i dels camins) —Hem de subratllar, finalment, la riquesa lexical oferta pels capítols dedicats a les festes i costums, i, sobretot, als descriptius del treball del pagès (segar, batre, veremar, plegar les garrofes...). (Reproduïm un dels mapes esmentats, del terme de Vilabella).

Manuel RIU: *La vila de Berga i els Berguedans a la darrerria del segle XIV*, in «Homenatge a la memòria del prof. Dr. Emilio Sáez (...)\", Barcelona, 1989, p. 349-364.— Detalls històrics trets de dos documents inèdits existents a l'arxiu-museu Patronat Vall de Lord, de Sant Llorenç de Morunys. Anàlisi d'oficis, i de noms (estadística de pre-noms: 93 Pere, 53 Bernat, 39 Guillem, 30 Jaume, 28 Francesc, 25 Ramon, 24 Joan, 21 Berenguer, 16 Bartomeu, 15 Arnau, Llorenç 5; Andreu, Antoni i Miquel, 3; Bertran, Bonanat, Romeu, 2; i amb una sola menció: Cerveró, Ferrer, Jordi, Marc, Martí, Mateu, Pau, Sans, Tomàs i Vidal; únicament tres pre-noms compostos: tots amb Guillem). En Apèndix la «Nòmina dels berguedans caps de casa que assistiren a les reunions del Consell General del 28 d'abril i del 14 d'agost de 1391»: 383 en tot, classificats per l'autor en oficis. No apareix encara cap doble cognom: els dos o tres que

semblarien ser-ho, són segurament cognoms compostos: «de Puig Luchano», «de Codina llarga»... Alguns «àlies»: un Gilabert, àlies Bert, un Gironella àlies Tolosa. Entre els cognoms por corrents: Ambrunyac (D'), Ardaylló (D'), Balós, Bergues (= Bergnes?), Bellanora, Bererges, Bochner, Boxa (Boixa), Cahorz, Cascalls, Cerduña, Comarrossa, Cortit, Coscollera, Cozart, Gramaneda, Gotvins, Lasties, Ledurs (Lledurs), Lori (Llorí?), Lugana (Llugana?), Masfret, Muga (Ça), Naral (Neral), Noberbats, Puigayner, Puigsoriguer, Rama, Reador, Rubey, Sobrestada, Taranà, Torrent-fernós, Vilafreda, Vilafromiu, Vilosill, Viuet (= Vivet?).

Vicenç CARBONELL I VIRELLA: *El Piular*, in «Talaia», Vilanova i La G., gen.-feb.-m.-1990, p. 32-33.— Examina el nom d'aquesta masia, i quadra o partida, aportant 14 referències documentals: la més antiga: mas «d'Spiulart» del 1363 («Piulart» 1380); i enumerant possibles ètims. Occità? (potser sí, car existeixen topònims en «pio», de-formació de «piu», «pui» [podiu-] a Provença).— Ni la GEC ni la GGC grafien correctament aquest nom.

F. ARASA GIL, J. VICENT CAVALLER: *Novetats d'Epigrafia llatina castellanenca*, in «Cuadernos de Prehistoria y Arqueología Castellonenses», 12, 1986 (= 1989), p. 251-259.— Es refereix a troballes (mil·liaris i lloses amb inscripcions) a La Pobla Tornesa, Borriana, La Vall d'Uixó, Pina de Montalgrao, comentades per dos erudits ben coneixedors del tema: vies romanes, epigrafia i onomàstica llatines (observacions pertinents sobre els noms, segurs o suposats, de les inscripcions). Notes documentades, i il·lustracions.— En la mateixa revista, i mateix número, p. 261-266, Enric SANMARTI GREGO dona detalls de la troballa a Onda d'una *Patena visigoda* [d'estil visigòtic un xic excepcional] amb una inscripció que demana la benedicció de Crist per a un tal Teuderred.

NOUVELLE REVUE D'ONOMASTIQUE, Paris (Société française d'Onomastique) 13-14, 1989 (= 1990), 224 p.— Ja hem subratllat més d'una vegada la serietat, la riquesa —i l'interès— d'aquesta revista. En aquest doble número, la primera part, la més important (p. 3 a 156), és dedicada al tema monogràfic «Onomàstica i Revolució»: amb una llarga llista d'articles sobre canvis de noms de lloc i de carrers en molts indrets de la França republicana; també canvi de prenom (estadístiques i llistes sobre els revolucionaris i els tradicionals) etc. Tots ofereixen detalls curiosos. Per a esmentar-ne un només: el de J.P. CHAMBON interpretant d'una manera original (i documentada) l'aspecte delocutiu dels noms de carrers «de la Liberté», «de l'Égalité» (que menaven majoritàriament al cementiri del poble), i «de la Fraternité»... Sobre prenom, els més instructius semblen ser els de N. HORSCH, P. H. BILLY, R. i H. AYMARD, i Chr. CAMPS —sense que desestimem el valor de tots els altres.— La segona part (nº 14), de temàtica general (al costat de 4 articles de fons: entre ells el de Fr. H. HAMLIN sobre «dédoublement des noms de rivière dans la France méridionale») és generosa molt especialment en informacions profitoses: sobre Manuals d'Onomàstica, Revistes (dues breus notes s/ el nostre Butlletí), recensions diverses i notes de lectura.

Enric MOREU-REY: *Sobrenoms dels segles IX i X*, in «Miscel·lània Joan Bastardas. Ests. de Ll. i Lit. Cats.» XVIII, p. 71-90.— Completa notablement l'article publicat per l'autor al nostre Butlletí (SOBI), XI i XII del 1983, en material i en afinament dels comentaris. Deixa dempeus la majoria dels problemes plantejats.

Enric MOREU-REY: *Onomastique et Société*, in «Actes du XVIIIe Congr  s Intern. de Ling. et de Philologie Romanes (...) Trier 1986 (...)», Tübingen (Niemeyer) 1989 (= 1990), iv, p. 489-497.— Es proposa d'explicar diferències entre l'antroponímia hisp  nica (Andalusia, Extremadura, Múrcia, part de Castella), i la catalana per les modalitats d'establiments de propietaris al principi de l'Edat-mitjana, a Catalunya, i la manca de lligam amb la terra de la majoria dels qui la cultiven i cultivaren a les comarques indicades. Compara amb França. Evoca els patr  nims a Espanya, Portugal, etc. —enfront dels catalans i francesos, i reincideix en les seves teories sobre l'origen topogr  mic —i no patron  mic— de molts cognoms: Martí, Feliu, Vicens, Esteve, Miquel...— Quant als topònims, recalca la importància dels arbitraris [opacs] (creacions «senyoriales») contra els transparents (populars); i necessitat de revisar teories etimol  gistes.

HISTÒRIES DE CERVERA, II (sèrie nova, 11), Cervera 1990, 114 p.— Ja hem indicat, en precedent ocasió, la bona opinió que tenem d'aquesta col·lecció, i dels esforços i resultats (aquest i d'altres) dels qui la regeixen i impulsen. Aquest volumet, impr  s a Lleida, preparat i presentat per Ramon TURULL   s molt variat, i amb articles (el més sovint anecdòtics) inèdits, o en reedició, d'una dotzena d'autors —contemporanis o difunts.

Montserrat PALAU I MARTÍ: *Els noms de bateig a Andorra al segle XVII*, Andorra (Conselleria d'Educació i Cultura; impr  s a Lleida) 1989, 103 p.— D'aquest treball, que fou guardonat el 1978, i del qual la Societat d'Onomàstica en public   els resultats essencials i alguns extrems (nostre Butlletí, iv, juny 1981), l'autora no ha modificat res després de dotze anys! Ignora la nostra publicació, no ha posat al dia la bibliografia sobre el tema (prenoms catalans, diacronia) —amb tot el que s'ha publicat des d'aleshores! Una veritable ll  stima...

Gregori GUTIÉRREZ ORTOLA, Oriol ROCOSA GIRBAU: *Els carrers de Sant Boi*, Sant Boi (impr  s a Barcelona?) 1989, 73 p.— Interessant recull, i estudi diacrònic i sincrònic dels noms dels carrers de la vila. Quadre històric (pp. 21-25, noms d'abans del 1860, del 1860, de la Restauració, de la Dictadura, de la II República, del Franquisme); i relació alfabètica dels noms actuals.— Un consoci nostre ha examinat amb molta atenció l'obra i hi ha anotat alguns errors: per ex. p. 18 a propòsit del nomenament («in memoriam») de Milà Rebull?; p. 21:   s Bou Ros i no Ros Bou; p. 25: Marianao i no Mariano; p. 42:   s Morral i no Morrall; p. 48: J. Marieges no morí el 1936, sinó vers l'any 1960; p. 58: més probable Bessons que no pas Bussons; p. 49: del Collonat? Era un altre... Etc.— El principal retret però consistiria en advertir que l'autor —ho reconeix— havent treballat només sobre documentació «oficial», ha om  s tots els noms «populars» dels carrers.

CLASSIFICACIÓ ALFABÈTICA DE NOMS PROPIS EN DOCUMENTACIÓ D'ARXIU

Imaginem l'existència, en una documentació, de textos on apareixen els prenoms i cognoms (o llinatges) següents:

Johan Zaforteza, Joseph Fusté, José Gomis, Xaume Uguet, Stasia Valcells, Banet   afortesa, Xusep Fuster, Juan Gomis, Estasia Balsells.

Dues possibilitats són científicament acceptables:

Prenoms Mascsc.:

Banet	: (Ref.: Arm. 2, f. 1)
Benet	: Cf. (o Vide, o Vegeu) Banet
Jaume	: Cf. Xaume
Joan	: Cf. Johan, Juan
Johan	: (Ref.: Arm. 2, f. 12)
José	: (Ref.: Arm. 3, f. 3)
Josep	: Cf. Joseph, Xusep
Joseph	: (Ref.: Arm. 2, f. 1)
Juan	: (Ref.: Arm. 3, f. 6)
Xaume	: (Ref.: Arm. 1, f. 3)
Xusep	: (Ref.: Arm. 1, f. 4)

Prenoms Fems.

Astàsia o	
Anastàsia	: Cf. Estasia, Stasia
Estasia	: (Ref.: Arm. 2, f. 1)
Stasia	: (Ref.: Arm. 3, f. 5)

Cognoms

Balcells	: Cf. Balsells, Valcells
Balsells	: (Ref.: Arm. 2, f. 1)
Çafortesa	: (Ref.: Arm. 2, f. 1)
Fusté	: (Ref.: Arm. 2, f. 1)
Fuster	: (Ref. Arm. 1, f. 4); i Cf. Fusté
Gomis	: (Ref.: Arm. 3, f. 3); i Cf. Gomiz
Gomiz	: (Ref. Arm. 3, f. 6)
Huguet	: Cf. Uguet
Safortesa	: Cf. Çafortesa, Zafortesa
Uguet	: (Ref.: Arm. 1, f. 3)
Valcells	: (Ref.: Arm. 3, f. 5)
Zaforteza	: (Ref. Arm. 2, f. 12)

Prenoms mascsc.

Banet	: Cf. Benet
Benet	: Banet (Ref.: Arm. 2, f. 1)
Jaume	: Xaume (Ref.: Arm. 1, f. 3)
Joan	: Johan (Ref.: Arm. 2, f. 12); Juan (Ref.: Arm. 3, f. 6)
Johan	: Cf. Joan
José	: Cf. Josep
Josep	: Joseph (Ref.: Arm. 2, f. 1); Xusep (Ref.: Arm. 1, f. 4)
Joseph	: Cf. Josep
Juan	: Cf. Joan
Xaume	: Cf. Jaume
Xusep	: Cf. Josep

Prenoms fems.

Astàsia o	
Anastàsis	: Estasia (Ref.: Arm. 2, f. 1); Stasia (Ref. A.3,5)
Estasia	: Cf. Astàsia
Stasia	: Cf. Astàsia

(i mateix mètode per als *cognoms*)

El llistat per ordenador és el normal sempre que siguin introduïdes totes les entrades en columna (llistat alfabeticat per la primera paraula de cada ratlla); o adoptant un senyal específic, en cas contrari, indicant els finals d'entrada.

EL COGNOM «BARRATXINA» («BARRACHINA»)

És estrany que el cognom «Barrachina» (escrit generalment així) o «Barratxina», molt corrent al País Valencià, no sigui esmentat a l'obra de Fr. de B. Moll, «Els Llinatges catalans».— Existí un *Mas de Barratxí*, llogaret de Vilafamès (a la Plana Alta de Castelló) — ara potser ja deshabitat. El seu nom pot haver generat el cognom, mitjançant el tan habitual fenomen de la feminització dels cognoms (del qual hem aportat nombrosos exemples a les nostres pàgines). Quant al topònim (o, potser directament també el llinatge), una teoria probable el faria procedir de «Marratxí», nom d'un important municipi mallorquí, l'ètim del qual, segons proposta encertada de F. de B. Moll (DCVB), és «marrakši» = marroquí, o nadiu de Marràqueix, antiga capital del Marroc. El pas de M a B, per dissimilació de la nasal, no és rar: Cf. Marinal/Barinal o Verinal; i, potser, Margalló/Bargalló (les teories sobre la història de «bargalló» són més complicades, i aquesta no ofereix obstacle semàntic, encara que ho sembli: coneixem altres casos de trasllat de nom corrent de planta d'una espècie a una altra de completament diferent).— Una segona teoria per a «Barratxina» és molt més complicada també (i ja sabem que és *norma científica d'inclinar-se cap a la solució més simple*): imagina (Joan Coromines, DECAT, s.v. «barraca») una «base desconeguda mossàrab *Barráca o *barracca», d'on vindria *barra(c)cina. I que donaria també el «Marratxí» mallorquí (una de les antigues referències del qual, en 1230, seria precisament «Barrachina» [??]). Caldria fer la història d'aquest darrer mot, i no limitar-se a una sola dada, NO documentada, com és mal costum del mestre J. Coromines)... Fins a prova del contrari, aquesta especulació no ens convenç pas.

SOCIETAT D'ONOMÀSTICA

«Societat d'Onomàstica», Carrer E. Granados 26-28 (6-6), 08008 Barcelona.
C/c: 504-54, Ag. 429 de la Caixa de Pensions de Barcelona.
Secretariat general i Redacció del Butlletí: C. de Balmes 173 (4-1),
08006 Barcelona.

ANTOLOGIA: ESTEVE CASAPONCE

«Ja se sap que el català té la propietat de multiplicar a l'infinit els diminutius dels noms de baptisme. És així que de Francisca ne fa Xiqueta, Xiquetona, Quica, Queta i Catot; de Josepa, ne fa Pona, Poneta, Ponarra, Narra, Pepa i Pepeta; de Maria, ne fa Marieta, Maritó, Mariona, Mitó i Lia; de Rosa, ne fa Roseta, Rosetona, Rosetot i Zeta; de Teresa, ne fa Tereseta, Teresona, Teresina, Zina, Teresó, Teresot i Zot; de Margarida, ne fa Guideta, Guida, Guidó, Maguit i Deta; d'Isabel, ne fa Belota, Beleta, Beló, Belonet i Bel. Per poc que hom sigui del país, hom s'hi perd pas, i del diminutiu se pot fàcilment pujar fins al nom vertader.

Mes, quan una nina se diu Miseta, és que hi ha quelcom de més o de menys. Jo creuria que de dos noms n'hi havien fet un, i que es devia dir Maria Rosa del seu nom de cristiana.»

Rondalles del Vallespir. «Cistell, Cistella»

J.M.: «Ei que passa pel mig del poble».

J.P.: «És dalt al final del poble vell, antic».

MÉS RENOMS DE CERVERINS DE PRINCIPI DEL SEGLE XIX*

D'acord amb les ordres de la Junta Militar del Corregiment de Cervera, que instaven la captura dels «*vagos, mal entretenidos y discolos*» que es trobessin entre els habitants de la ciutat de Cervera, el 28 d'agost de 1810 s'elaborà una llista de noms de persones, algunes de les quals eren les següents:

Magí Inglés, per renom *Garranyau*; Francesc Concabella,, fill de la vídua anomenada *Coqui*; Josep Batlle, corder, dit *el Negre*; Antoni Suñé, per renom *el Sort*; Francesc Concabella, anomenat *lo Escorxarruchs* o *Aleix menor*; Francesc Serra, anomenat *Lito*; Josep Mestre, anomenat *Bagasseta*; Josep Segarra, anomenat *Conna*; Lluís Domènech, anomenat *Bava*; Francesc Pijuan, dit *Nicola*; Magí Concabella, major, anomenat *Escorxarruchs*; Francesc Brufau, anomenat *Curalotodo*; Francesc Guitart, anomenat *lo Boet*; Pasqual Anglola, *el vell*; Jaume Freixes, dit *lo Borja*; Combellé, anomenat *lo Coix del Pintura Fina*.

Josep M^a. LLOBET I PORTELLA

* Alguns renoms a *Montserrat*, núm. 45 (Cervera, desembre 1985).

ÍNDIX DELS ARTICLES PUBLICATS PER
«SOCIETAT D'ONOMÀSTICA. BUTLLETÍ INTERIOR»
del XXXIX al XLII (any 1990)

- Cosme AGUILÓ: *Una nova via d'escalada cap a l'etimologia d'Es Vedrà* (XLII, 76-86).
- Alfred AGUSTÍ, Roser RIPOLLÈS: *Les Borges [Blanques]: Document del 27 de març de 1573* (XXXIX, 89-92).
- Ramon AMIGÓ: *Presència de l'article de distinció personal en noms de lloc que no designen cap persona [Priorat]* (XL, 20-21 i 13).
- Ferran ARASA: «*L'Arc de Berà*», nom de l'arc romà de Cabanes (...) (Castelló) (durant els ss. XVI-XVIII) (XLI, 33-36).
- Xavier ARDERIU MONNÀ: *Onomàstica de Sanauja. I: Els topònims* (XLII, 15-29).
- Francesc BERNAT BALTRONS: *Les senyes de la pesca de palangre (...) d'Arenys a Blanes* (XLII, 35-44).
- Prim BERTRAN ROIGÉ: *Els noms de casa de Belcaire d'Urgell* (XXXIX, 76-78).
———: *Antroponims de la baronia de Palafoxs (1435-1436)* (XLII, 45-48).
- Carmel BIARNÉS: *La toponímia d'Ascó als documents de l'Orde del Temple* (XL, 70-75).
- Mercè BIOSCA, Roser RIPOLLÈS: *L'Aplec del Cargol. Noms de les colles* (XL, 144-152).
- Xavier BOU PALMÈS: *Aproximació a l'antroponímia de (...) Sant Pere de les Puel·les (Barcelona), ss. X i XI* (XLI, 60-70).
- Joaquim Mª BOVER: *Llinatges de Mallorca des del s. XIII fins al s. XIX (II)* (XXXIX, 73-75).
- J. J. BUSQUETA RIU: *Antroponímia de St. Andreu de Palomar. Document del s. XIV* (XLI, 71-75).
- Glòria CANDELA: *Vegeu Manuel GARCIA.*
- Maria Antònia CANO IVORRA: *La toponímia en processos judicials (Elx en la primera meitat del s. XVII)* (XL, 115-124).
- Ramon CARRETÉ PARERA: *Ponts i Pontarrons de la Síquia de Manresa entre 1679 i 1867 (...). I: Terme de Balsareny* (XL, 55-62).
- R[amon] C[arreté] P[arera]: *Onomàstica del Cançoner del Calic* (XLI, 58-59).
- Montserrat CASAS NADAL: *L'antroponímia dels canonges de St. Vicenç de Cardona, (ss. XI-XIII)* (XLI, 41-43).
- Miquel-Àngel CASASNOVAS CAMPS: *Antroponims a l'arraval de Sant Felip [Maó] al final del s. XVI* (XXXIX, 79-80).
- Joan CASTAÑO GARCIA: *Onomàstica tradicional de la Setmana Santa Il·licitana* (XLI, 54-57).
- Ventura CASTELLVELL: *Toponímia de l'antic terme de Tortosa en el «Llibre del Pastoret» (s. XVI)* (XL, 32-54).
- Pere CATALÀ ROCA: *El nom primitiu de Sarral* (XL, 105-110).

- Joan CORNUDELLA OLIVART: *Intuïcions antroponímiques en l'obra teatral es-priuana (I part)* (XLII, 59-71).
- Anna-Maria CORREDOR PLAJA: *L'enquesta oral: primer pas d'un treball d'Onomàstica?* (XL, 1-4).
- : *L'Onomàstica a través dels registres parroquials (...) baptismes (1577-1657) de Pals (...). III. Els Topònims (...)* (XLI, 78-81).
- Jordi J. COSTA: *Teixidor, Tixador, Tixeire, Tisseire (...)* al Departament del Pirineu Oriental (1ª meitat del s. XIX) (XL, 125-134).
- Agustí DURAN I SANPERE: *Les partides del terme de Granyena* (XLI, 76-77).
- Míkel DE EPALZA: *Toponímia àrab i estructura comarcal. El Penedès* (XL, 76-82).
- Joan FLORENSA JAUMANDREU: *Toponímia de la Serra de Cadiretes* (XXXIX, 67-72).
- Manuel GARCIA, Glòria CANDELA: *Breu anàlisi dels cognoms de les cartes-pobles del s. XIII del Baix, Alt Maestrat i Ports de Morella* (XL, 111-114 i 103).
- Antoni GINARD: Vegeu Miquel GRIMALT.
- Antoni GRAU VERDÚ: *Cognoms en la toponímia de Vallmoll* (XL, 96-98 i 95).
- Miquel GRIMALT, Franc JAUME, Antoni GINARD: *Els noms dels torrents del vessant marítim del t. de Llucmajor (Mallorca)* (XL, 34-39).
- Franc JAUME: Vegeu Miquel GRIMALT.
- Montserrat LLAURADÓ MAS: *Miravet: uns topònims del segle XVII* (XLII, 1-14).
- Desideri LOMBARTE: *Toponímia d'Aiguaviva (del Bergantes). Primera aproximació* (XLI, 1-24).
- Albert MANENT: *Rocanyes, un topònim d'origen dialectal?* (XL, 40-41).
- : *Ornitologia i Toponímia als onze pobles més alts de les muntanyes de Prades* (XLII, 30-34).
- Jaume MASSÓ: *El Miracle (de Tarragona): un topònim medieval arqueològic* (XL, 99-104; XLI, 86).
- Maria-Teresa MONTAÑA: *Notes sobre metodologia emprada en la recerca de Tallassònims (...)* (XL, 5-7).
- : *Significat i funció morfològica dels mots «fora» i «terra» en el lèxic mariner* (XLI, 37-40).
- Enric MOREU-REY: *Retorn obligat a problemes de la grafia dels noms propis* (XL, 135-143).
- : *Renoms i noms de casa de St. Cugat del Vallès l'any 1910* (XLII, 72-74).
- Josep MORROS CASTELLTORT: *Algunes precisions metodològiques en l'estudi de la toponímia dels municipis (...): La Comarca de la Noguera* (XL, 83-95).
- Pere NOGUERAS DE PRATS: *Renoms d'Arenys de Mar* (XXXIX, 1-66).
- Salvador PALAU RAFECAS: *Els noms de 450 molins fariners (...) per 14 comarques (...)* (XL, 63-69).
- Ramon PLANES ALBETS: *Antroponímia de Navarcles (...) segons el llibre de conductes (...) 1814-1831* (XLI, 49-53).
- Carme PLAZA ARQUÉ: *L'el·lipsi de la preposició «de» als renoms i noms de lloc* (XL, 22-25; XLI, 87).
- Roser RIPOLLÈS: Vegeu Alfred AGUSTÍ i Mercè BIOSCA.

- Ernesta SALA: *Toponímia de la Mar d'Avall. Des del Cap de Creus (...) fins a Calanans (...) de Cadaqués* (XL, 26-33 i 13).
- Miquel SALVADOR JASSANS: *Dos llibres de deutes d'una botiga d'Alforja a cavall dels ss. XVIII i XIX* (XL, 14-19 i 7).
- Joan TORT DONADA: *Notes sobre la toponímia de les Garrigues* (XLI, 25-32).
- Antonina TUGORES FUSTER: *Localització dels carrers (...) de 1824 al (...) 1864 a Sineu (Mallorca)* (XLII, 49-57).
- Maria Àngels VIDAL COLELL: *Recerca de fonts manuscrites: un recull inèdit del 1924 (El Montnegre)* (XL, 8-13).
- Montserrat VILLAS CHALAMANCH: *«Promptuari» de les noces i dels bateigs (...) a la parròquia de Sta. Maria de Meià (1634 a 1639)* (XLI, 44-48).

ARTICLES ANÒNIMS:

- Quim Monzó i els noms de persona* (XXXIX, 81-82).
- Antropònims germànics del s. IX: Rebuig* (XLII, 75).
- Classificació alfabètica de noms propis en documentació d'arxius* (XLII, 94-96).

NOTES I NÒTULES:

- Més renoms d'Arenys* (XXXIX, 75); *El Col·loqui general de 1991* (XXXIX, 78); *Sobre els premis Baldiri Rexach* (XXXIX, 80); *La Segarra: tesi doctoral* (XXXIX, 82); *XVI Col·loqui. Castelló de la Plana* (XL, 156; XLI, 81); *Geografia impúdica* (XLI, 24); *La Revista «Paratge»* (XLI, 32); *Sobrenom «elegant» d'una plaça de Granollers* (XLI, 36); *Malnoms dels «domingueros» barcelonins* (XLI, 40); *Hagionímia* (XLI, 87); *Reflexions posteriors: Luçon, Mestre Puig, Valleta* (XLII, 14); *Antologia: Miquel Llor (Laura o la Ciutat dels Sants)* (XLII, 97); J. LLOBET PORTELLA: *Més renoms de cerverins de principi del s. XIX* (XLII, 97); *Esterra d'Àneu 1751* (XLII, 44); *Les Valls d'Àneu 1517-1650* (XLII, 55); *El cognom «Barratxina» («Barrachina»)* (XLII, 96); *Antologia: Esteve Casaponce* (XLII, 97); *Treballs en curs* (XLII, 100).

BIBLIOGRAFIA:

XXXIX, 83-88; XL, 154-155; XLI, 82-85; XLII, 87-94.

TREBALLS EN CURS

Cosme AGUILÓ: *La Toponímia de la Costa de Felanitx*. Obra que publicarà, conjuntament amb un Mapa de la zona estudiada, el «Centre Cultural de Felanitx». — S'hi recullen aproximadament uns 250 llocs amb els seus topònims i les variants corresponents.

Isabel LLOPIS: *Topònims i antropònims de l'antic terme d'Aubarca [Albarca] (Priorat)*.